Sinyaller ve Sistemler

$$X_1(s) = \int_0^\infty x(t)e^{-st}dt$$
 Kompleks değişken
$$s = \sigma + j\omega$$

$$x(t) \neq 0, \, t < 0$$

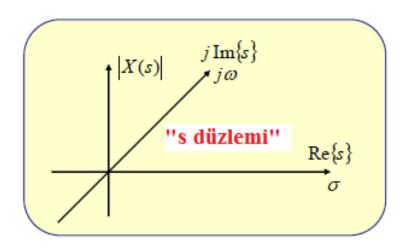
t = 0 anında x(t) girişi uygulanmaktadır $\Rightarrow x(t) = 0$ t < 0

sistem nedensel

FT:
$$X(\omega) = \int_0^\infty x(t)e^{-j\omega t} dt$$

LT:
$$X(\sigma + j\omega) = \int_0^\infty x(t)e^{-(\sigma + j\omega)t}dt$$

$$X(s)$$
:
$$\begin{cases} \text{kompleks değerli bir fonksiyon} \\ \text{kompleks değişken} \qquad s = \sigma + j\omega \end{cases}$$

$$x(t) = e^{-bt}u(t) \qquad b > 0 \text{ için}$$

$$b > 0$$
 için

Nedensel sinyal olsun

Fourier dönüşümü ile

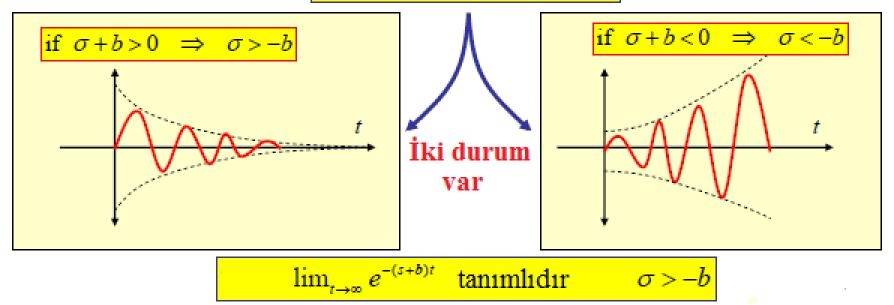
$$X(\omega) = \frac{1}{b + j\omega}$$

$$X(s) = \int_0^\infty e^{-bt} e^{-st} dt = \int_0^\infty e^{-(s+b)t} dt$$

$$X(s) = \frac{-1}{s+b} \left[e^{-(s+b)t} \right]_{t=0}^{t=\infty} = \frac{-1}{s+b} \left[\lim_{t \to \infty} e^{-(s+b)t} - 1 \right]$$

Limit yakınsama yapmaz ise integral değeri yoktur. İntegralin var olduğu durum incelenecek

$$e^{-(s+b)t} = e^{-[(\sigma+b)+j\omega]t}$$

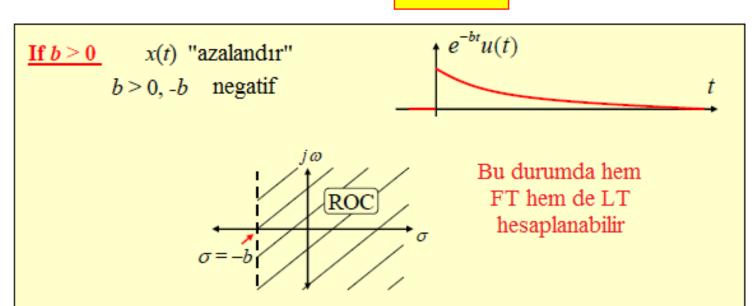
Her bir X(s) için s değerleri ile tanımlı olduğu bölgeye: "Region of Convergence" (ROC)

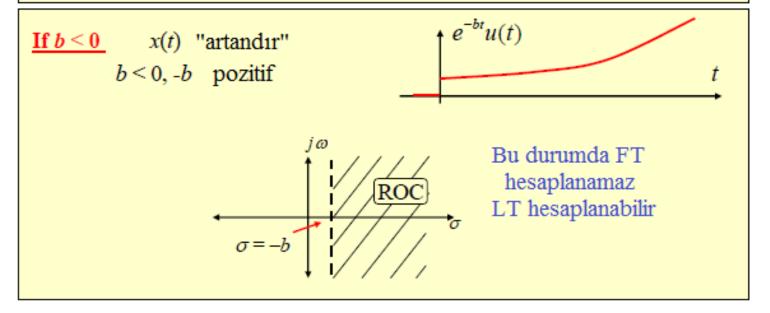
$$X(t) = e^{-bt}u(t)$$

$$X(s) = \frac{1}{s+b} \qquad \text{Re}\{s\} > -b$$

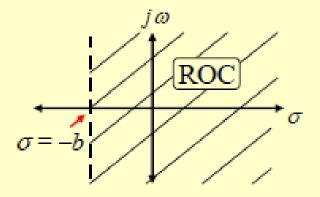
Şart:

 $\operatorname{Re}\{s\} > -b$

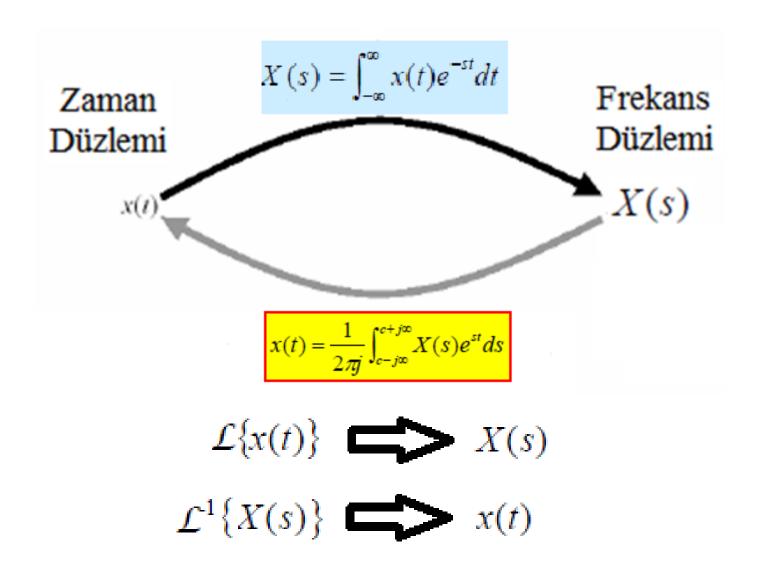
$$x(t) = e^{-bt}u(t) \quad \leftrightarrow \quad X(s) = \frac{1}{s+b} \quad \text{Re}\{s\} > -b$$

$$\Rightarrow X(s)|_{s=j\omega} = \left[\frac{1}{s+b}\right]_{s=j\omega} = \left[\frac{1}{j\omega+b}\right]$$

FT ile aynı

Laplace Dönüşüm Notasyonu

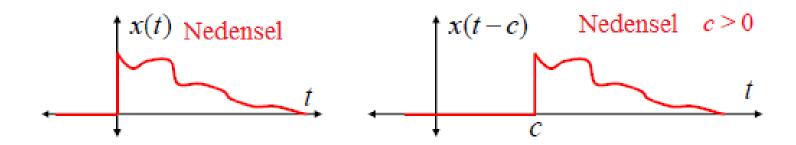

Laplace Dönüşümünün Özellikleri

1-Doğrusallık:

$$ax(t) + by(t) \leftrightarrow aX(s) + bY(s)$$

2-Zamanda Öteleme:

$$x(t-c) \leftrightarrow e^{-cs}X(s)$$

($c > 0$, $x(t)$ causal)

3- Ölçekleme:

$$x(at) \leftrightarrow \frac{1}{a} X \left(\frac{s}{a}\right)^{a > 0}$$

a < 0 değerleri için x(at) nedensel değildir

4- tⁿ ile çarpma:

$$t^n x(t) \longleftrightarrow (-1)^N \frac{d^N}{ds^N} X(s)$$

5- Sinüs ile çarpma:

$$x(t)\sin(\omega_0 t) \leftrightarrow \frac{j}{2} [X(s+j\omega_0) - X(s-j\omega_0)]$$

$$x(t)\cos(\omega_0 t) \leftrightarrow \frac{1}{2} [X(s+j\omega_0) + X(s-j\omega_0)]$$

6- Eksponensiyel ile çarpma:

$$e^{at}x(t) \leftrightarrow X(s-a)$$
 s-düzleminde öteleme

$$\dot{x}(t) \leftrightarrow sX(s) - x(0)$$

Başlangıç şartları (IC's)

8- Integral:

$$\int_0^t x(\lambda)d\lambda \leftrightarrow \frac{1}{s}X(s)$$

Türev s ile çarpım İntegral s ile bölme

9- Konvolüsyon:

$$x(t)*h(t) \leftrightarrow X(s)H(s)$$

h(t) sistemin dürtü cevabı ise

H(ω) sistemin Frekens cevabı

H(s) sistemin Transfer Fonksiyonudur

Laplace Transform Table

Time Signal	Laplace Transform
u(t)	1/s
u(t) - u(t - c), c > 0	$(1-e^{-cs})/s$, $c>0$
$t^N u(t), N = 1, 2, 3,$	$\frac{N!}{s^{N+1}}, N=1, 2, 3, \dots$
$\delta(t)$	1
$\delta(t-c)$, c real	e⁻∞, c real
$e^{-bt}u(t)$, b real or complex	$\frac{1}{s+b}$, b real or complex
$t^N e^{-bt} u(t), N = 1, 2, 3,$	$\frac{N!}{(s+b)^{N+1}}, N=1, 2, 3,$
$\cos(\omega_o t)u(t)$	$\frac{s}{s^2 + \omega_o^2}$
$\sin(\omega_o t)u(t)$	$\frac{\omega_o}{s^2 + \omega_o^2}$
$\cos^2(\omega_o t)u(t)$	$\frac{s^2 + 2\omega_o^2}{s(s^2 + 4\omega_o^2)}$
$\sin^2(\omega_o t)u(t)$	$\frac{2\omega_o^2}{s(s^2+4\omega_o^2)}$

Laplace Transform Table -2

$e^{-bt}\cos(\omega_o t)u(t)$	$\frac{s+b}{(s+b)^2+\omega_o^2}$
$e^{-bt}\sin(\omega_o t)u(t)$	$\frac{\omega_o}{(s+b)^2 + \omega_o^2}$
$t\cos(\omega_o t)u(t)$	$\frac{s^2 - \omega_o^2}{(s^2 + \omega_o^2)^2}$
$t\sin(\omega_o t)u(t)$	$\frac{2\omega_o s}{(s^2 + \omega_o^2)^2}$
$Ae^{-\zeta\omega_n t}\sin\left[\left(\omega_n\sqrt{1-\zeta^2}\right)t\right]u(t)$	$\frac{\alpha}{s^2 + 2\zeta \omega_n s + \omega_n^2}$
where: $A = \frac{\alpha}{\omega_n \sqrt{1 - \zeta^2}}$	
$Ae^{-\zeta\omega_n t}\sin\left[\left(\omega_n\sqrt{1-\zeta^2}\right)t+\phi\right]u(t)$	$\beta \frac{s + \alpha}{s^2 + 2\zeta \omega_n s + \omega_n^2}$
$A = \beta \sqrt{\frac{(\alpha - \zeta \omega_n)^2}{\omega_n^2 (1 - \zeta^2)} + 1} \phi = \tan^{-1} \left(\frac{\omega_n \sqrt{1 - \zeta^2}}{\alpha - \zeta \omega_n} \right)$	
$te^{-bt}\cos(\omega_o t)u(t)$	$\frac{(s+b)^{2}-\omega_{o}^{2}}{((s+b)^{2}+\omega_{o}^{2})^{2}}$
$te^{-bt}\sin(\omega_o t)u(t)$	$\frac{2\omega_o(s+b)}{((s+b)^2+\omega_o^2)^2}$

Laplace Transform Properties

Property Name	Property	
	(A : I/A	a li
Linearity	ax(t) + bv(t)	aX(s) + bV(s)
Right Time Shift	x(t-c), c>0	$e^{-cs}X(s)$
(Causal Signal)		
Time Scaling	x(at), $a > 0$	$\frac{1}{a}X(s/a), a>0$
Multiply by t"	$t^n x(t), n = 1, 2, 3, \dots$	$(-1)^n \frac{d^n}{ds^n} X(s), n = 1, 2, 3,$
Multiply by Exponential	$e^{at}x(t)$, a real or complex	X(s-a), a real or complex
Multiply by Sine	$\sin(\omega_o t)x(t)$	$\frac{j}{2}[X(s+j\omega_o)-X(s-j\omega_o)]$
Multiply by Cosine	$\cos(\omega_o t)x(t)$	$\frac{1}{2}[X(s+j\omega_o)+X(s-j\omega_o)]$
Time Differentiation	$\dot{x}(t)$	sX(s) - x(0)
2 nd Derivative	$\ddot{x}(t)$	$s^2X(s) - sx(0) - \dot{x}(0)$
n th Derivative	$x^{(N)}(t)$	N = 1
	X (1)	$s^{N}X(s) - s^{N-1}x(0) - s^{N-2}\dot{x}(0) -$
		$\cdots - sx^{(N-2)}(0) - x^{(N-1)}(0)$
Time Integration		$\frac{1}{2}X(s)$
_	$\int x(\lambda)d\lambda$	(2) X_2
Convolution in Time	x(t) * h(t)	X(s)H(s)
Initial-Value Theorem	$x(0) = \lim_{s \to \infty} [sX(s)]$	
	$\dot{x}(0) = \lim_{s \to \infty} \left[s^2 X(s) - s x(0) \right]$	
	$x^{(N)}(0) = \lim_{s \to \infty} \left[s^{N+1} X(s) - s^{N} x(0) - s^{N-1} \dot{x}(0) - \dots - s x^{(N-1)}(0) \right]$	
Final-Value Theorem	If $\lim_{t\to\infty} x(t)$ exists, then $\lim_{t\to\infty} x(t) = \lim_{s\to 0} sX(s)$	

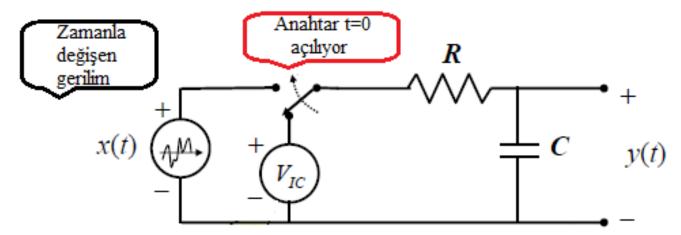
Fark Denklemlerinin LT ile Çözümü

$$y_{toplam}(t) = y_{zi}(t) + y_{zs}(t)$$

Karakteristik denklem ile çözüm (Homojen çözüm)
Sunu-2

Konvolüsyon / dürtü cevabı ile çözüm
Sunu-4

1.Dereceden fark denkleminin çözümü:

- -1.Dereceden fark denklemine sahip basit bir RC devresi
- Nedensel bir giriş uygulansın t=0 anında

-Anahtar açılmadan önce kondansatör şarzlı olsun(sıfır olamayan başlangıç şartları)

14

$$\frac{dy(t)}{dt} + \frac{1}{RC}y(t) = \frac{1}{RC}x(t)$$

$$x(t) = 0, \ t < 0$$

$$IC\ y(0^{\scriptscriptstyle -}) = V_{IC}$$

$$\frac{dy(t)}{dt} + ay(t) = bx(t)$$

LT ile çözüm adımları:

- -Denklemin her iki tarafında Laplace dönüşümü yapılır
- -Uygun Laplace özellikleri kullanılır
- -Y(s) için cebirsel denklemin sonucu hesaplanır
- -Y(s) için ters Laplace alınarak y(t) hesaplanır.

Laplace Dönüşümü:
Fark denklemini
Cebirsel denkleme dönüştürdü

Zordur

$$\mathcal{L}\left\{\frac{dy(t)}{dt} + ay(t)\right\} = \mathcal{L}\left\{bx(t)\right\}$$

Her iki tarafın LT 'si alınır

$$\mathcal{L}\left\{\frac{dy(t)}{dt}\right\} + a\mathcal{L}\left\{y(t)\right\} = b\mathcal{L}\left\{x(t)\right\}$$

LT 'nin doğrusallık özelliği

$$[sY(s) - y(0^-)] + aY(s) = bX(s)$$

LT 'nin türev özelliği

$$Y(s) = \frac{y(0^{-})}{s+a} + \frac{b}{s+a}X(s)$$

Y(s) için cebirsel denklem

Başlangıç şartlarının etkisi

Giriş etkisi

"Sıfır-giriş çözümü"

"Sıfır-durum çözümü"

Girişe birim basamak uygulansın
$$x(t) = u(t)$$

$$x(t) = u(t)$$
 $a = \frac{1}{RC}$

$$\frac{dy(t)}{dt} + \frac{1}{RC}y(t) = \frac{1}{RC}x(t)$$

$$Y(s) = \frac{y(0^{-})}{s + 1/RC} + \left[\frac{1/RC}{s + 1/RC}\right]X(s)$$

"Transfer Fonksiyonu" (Tüm başlangıç şartları sıfır olduğunda)

Girişin LT 'sine ihtiyaç var...

LT tablosundan:

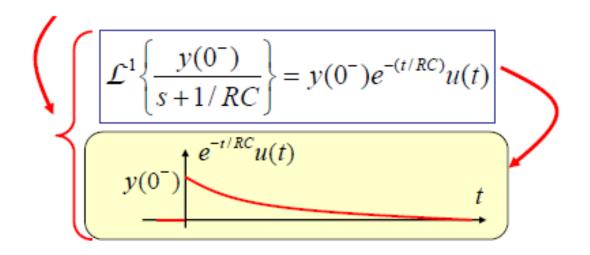
$$x(t) = u(t) \iff X(s) = \frac{1}{s}$$

$$Y(s) = \frac{y(0^{-})}{s + 1/RC} + \left[\frac{1/RC}{(s + 1/RC)} \right] \frac{1}{s}$$

Ters Laplace Dönüşümü uygulanırsa:

$$\mathcal{L}^{1}\{Y(s)\} = \mathcal{L}^{1}\left\{\frac{y(0^{-})}{s+1/RC} + \left[\frac{1/RC}{(s+1/RC)s}\right]\right\} \text{ Her iki tarafın ters LT 'si alınır}$$

$$y(t) = \mathcal{L}^{1}\left\{\frac{y(0^{-})}{s+1/RC}\right\} + \mathcal{L}^{1}\left\{\left[\frac{1/RC}{(s+1/RC)s}\right]\right\} \text{ Doğrusallık}$$
"Tabloda var" "Tabloda yok"

Girişin etkisini (sıfır-durum cevabını) bulalım:

$$y(t) = \mathcal{L}^{1} \left\{ \frac{y(0^{-})}{s + 1/RC} \right\} + \mathcal{L}^{1} \left\{ \left[\frac{1/RC}{(s + 1/RC)s} \right] \right\}$$

Çarpanlarına ayrılırsa;

$$\mathcal{L}^{1}\left\{\left[\frac{1/RC}{(s+1/RC)s}\right]\right\} = \mathcal{L}^{1}\left\{\left[\frac{1}{s} - \frac{1}{s+1/RC}\right]\right\}$$

$$= \mathcal{L}^{1}\left\{\frac{1}{s}\right\} - \mathcal{L}^{1}\left\{\frac{1}{s+1/RC}\right\} \quad \text{Doğrusallık özelliği}$$

$$= u(t) \qquad = e^{-(t/RC)}u(t)$$

$$= \left[1 - e^{-(t/RC)}\right]u(t)$$

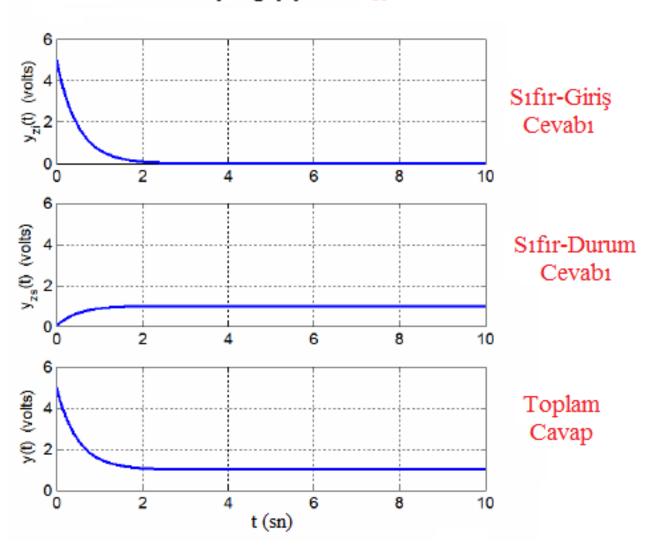
Sistemin sıfır-durum cevabı:
$$\left[1 - e^{-(t/RC)}\right]u(t)$$

Toplam çözüm:

$$y(t) = y(0^{-})e^{-(t/RC)}u(t) + \left[1 - e^{-(t/RC)}\right]u(t)$$
IC K1sm1 Giriş K1sm1

Örnek RC devresi:

RC = 0.5 sn Başlangıç şartı: $V_{IC} = 5 \text{ volt}$

N. Dereceden sistem:

$$\frac{d^{N}y(t)}{dt^{N}} + a_{N-1}\frac{d^{N-1}y(t)}{dt^{N-1}} + \dots + a_{1}\frac{dy(t)}{dt} + a_{0}y(t) = b_{M}\frac{dx^{M}(t)}{dt^{M}} + b_{1}\frac{dx(t)}{dt} + b_{0}x(t)$$

$$M \le N$$
 $\frac{d^{i}x(t)}{dt^{i}}\Big|_{t=0^{-}} = 0$ $i = 0, 1, 2, ..., M-1$

Genelleştirilirse:

$$Y(s) = \frac{IC(s)}{A(s)} + \frac{B(s)}{A(s)}X(s)$$

$$\begin{cases} A(s) = s^N + a_{N-1}s^{N-1} + \ldots + a_1s + a_0 & \text{"çıkış polinomu"} \\ B(s) = b_Ms^M + \ldots + b_1s + b_0 & \text{"giriş polinomu"} \\ IC(s) = \text{Başlangıç şartlarına bağlı polinom} \end{cases}$$

$$X(s) = \frac{N_X(s)}{D_X(s)}$$

$$Y(s) = \frac{IC(s)}{A(s)} + \frac{B(s)}{A(s)}X(s) = \frac{IC(s)}{A(s)} + \frac{B(s)}{A(s)}\frac{N_X(s)}{D_X(s)}$$

$$Y(s) = \frac{IC(s)}{A(s)} + \frac{E(s)}{A(s)} + \frac{F(s)}{D_X(s)}$$

$$H(s) = \frac{B(s)}{A(s)} \qquad \qquad X(s) = \frac{N_X(s)}{D_X(s)}$$
 Sifir-Giriş Cevabı
$$Y(s) = \underbrace{\frac{IC(s)}{A(s)} + \frac{E(s)}{A(s)} + \frac{F(s)}{D_X(s)}}_{\text{Geçici Cevap}}$$
 Kararlı-Hal Cevabı

Eğer
$$I\underline{C(s)} = 0$$

$$Y(s) = \left[\frac{B(s)}{A(s)}\right]X(s)$$

"Transfer Fonksiyonu"

Sıfır-Durum

Cevabi

$$Y(s) = \underbrace{\frac{E(s)}{A(s)} + \frac{F(s)}{D_X(s)}}$$

Geçici Cevap Karalı-Hal Cevabı Örnek:

$$Y(s) = \frac{3s-1}{s^2+3s+2}$$

y(t) = ?

$$Y(s) = \frac{3s-1}{(s+2)(s+1)}$$

$$\frac{A}{(s+2)} + \frac{B}{(s+1)}$$

$$Y(s) = \frac{3s-1}{s^2+3s+2} = \frac{7}{s+2} + \frac{-4}{s+1} \qquad \qquad \mathcal{L}\left\{Y(s)\right\}$$

$$y(t) = 7e^{-2t}u(t) - 4e^{-t}u(t)$$

$$Y(s) = \frac{2s^2 + 3s - 1}{s^2 + 3s + 2}$$
 $y(t) = ?$

$$Y(s) = \frac{2s^2 + 3s - 1}{s^2 + 3s + 2} = \frac{A}{s + 2} + \frac{B}{s + 1} + C$$

$$Y(s) = \frac{-1}{s+2} + \frac{-2}{s+1} + 2$$
 $\mathcal{L}\left\{Y(s)\right\}$

$$y(t) = -e^{-2t}u(t) - 2e^{-t}u(t) + 2\delta(t)$$